

احساس امنیت اجتماعی زنان و عوامل اجتماعی

مؤثر بر آن؛ شهر سنندج

محمد احمدی*، علیرضا کلدی**

هدف: امنیت یکی از مولفه‌های اساسی رفاه اجتماعی است و زنان به عنوان سرمایه‌های انسانی هر جامعه، نقش مؤثری در پیشبرد تعالی و اهداف جامعه دارند. این مطالعه با هدف بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان و عوامل مؤثر بر آن در شهر سنندج انجام شد.

روش: این مطالعه توصیفی مقطعی در جمعیت زنان ۱۸ تا ۶۵ سال شهر سنندج انجام شد و ۲۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون، تعقیبی توکی و رگرسیون گام به گام تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: رابطه معنی‌داری بین احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و پایگاه اقتصادی-اجتماعی، پوشش مناسب، پایداری مذهبی و استفاده از وسایل ارتباط جمعی مشاهده نشد، اما رابطه معنی‌دار و مثبتی بین احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج و حمایت اجتماعی ($r=0/399$) و محل سکونت ($r=0/502$) وجود داشت. این دو متغیر حدود ۳۰٪ واریانس متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج را تبیین نمودند.

بحث: مولفه‌های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر سنندج مؤثر هستند و وضعیت نامناسب اقتصادی، مزاحمت‌های خیابانی و همسرآزاری از مهم‌ترین دغدغه‌های بسیاری از زنان این شهر هستند.

کلیدواژه‌ها: امنیت اجتماعی، حمایت اجتماعی، محل سکونت، پوشش مناسب.

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۷/۲۲ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۲/۲۷

* کارشناس ارشد رفاه اجتماعی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران. <Ahmadi_1357@yahoo.com> (نویسنده‌ی مسئول)

** دکتر جامعه‌شناس، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران.

مقدمه

امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حریم افراد مربوط می‌شود که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، سازمان‌ها و دولت است (مولر^۱، ۲۰۰۰). چلبی (۲۰۰۶) استدلال می‌کند که در بُعد ذهنی مراد از امنیت، احساس آرامش یا عدم احساس تهدید و ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است. امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است. مازلو در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (کاهه، ۲۰۰۵). امنیت در بسیاری از متون (گیلینز، ۲۰۰۲) مبنایی برای توسعه و پیشرفت محسوب شده و منشأ توسعه قلمداد می‌شود (باومن^۲، ۲۰۰۵).

احساس امنیت در گروه‌های اجتماعی مختلف، حدت و گستره متفاوتی دارد. زنان، تا زمانی که در مدرسه، دانشگاه، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و غیره امنیت نداشته باشند، مسلماً احساس آرامش نیز نخواهند کرد. پس نگرانی از تجاوز جنسی، آزار و اذیت در محیط کار، احساس خطر در رفت و آمد در سطح شهر و غیره همگی می‌توانند در احساس امنیت اجتماعی زنان مؤثر واقع شوند. امروزه با گسترش جوامع، افزایش تورم و هزینه‌های بالای زندگی، مشارکت زنان پایه‌پای مردان در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی امری ضروری است. اما مسئله اشتغال زنان خود تبعات فراوانی به همراه دارد که مهم‌ترین آنها احساس عدم امنیت در محیط کار است (احمدی، ۲۰۱۲). مسئله‌ای که بیش از هر چیز باعث نگرانی زنان و احساس عدم امنیت در محیط کار می‌شود، آزار جنسی است. آزار جنسی در محل کار می‌تواند به عنوان استفاده از اقتدار شغلی یا قدرت به منظور تحمیل خواسته‌های جنسی تعریف شود و ممکن است به شکل‌های گوناگونی بروز نماید (گیلینز، ۲۰۰۲). احساس امنیت اجتماعی ارتباط تنگاتنگی با آسایش روانی و ذهنی انسان‌ها دارد و از

1. Moller

2. Bumman

مولفه‌های اصلی رفاه اجتماعی است؛ استانکو^۱ (۱۹۹۲) در پژوهشی در جامعه ایالات متحده نشان می‌دهد که ترس از وقوع جرم در زنان (ترس از مورد تجاوز قرار گرفتن) ۳ برابر مردان است. بل^۲ (۱۹۹۸) با مطالعه زنان استرالیایی معتقد است که زنان به طور عام از مواردی نظیر بیرون رفتن در شب، موقعیت‌های ابتدایی یا انتهایی در سفرهای حمل و نقل عمومی مثل منتظر ماندن در یک ایستگاه اتوبوس یا پیاده‌روی از یک ایستگاه به سمت ماشین پارک شده، استفاده از پارکینگ‌های مرکز شهر به ویژه در شب و در طبقات، رانندگی تنها در شب، فضاهای باز و حومه‌ای و زیرگذرها و کوچه‌های بن‌بست و اهمه دارند. بررسی‌های جکسون^۳ (۲۰۰۴) در انگلستان نشان می‌دهد که حداقل برخی جنبه‌های مفهوم آسیب‌پذیری می‌تواند سطوح متفاوت ترس از جرم و ناامنی را بین گروه‌های سنی و جنسیتی توضیح دهد. در پژوهش‌های رینوی و لاور^۴ (۲۰۰۹) در ایالات متحده به گوناگونی نیازها و نگرانی‌های زنان در خانواده‌های طبقات پایین اشاره می‌شود که این دغدغه‌ها و عدم امنیت در مادران منجر به عصبیت، افسردگی و بی‌خوابی و اختلال اجتماعی بیشتری می‌شود و حتی جدال‌هایی را بین همسران ایجاد می‌کند. بونتی^۵ و پاسکال^۶ (۲۰۰۷) معتقدند که زنان و دختران فرانسوی از زندگی کردن در مکان‌هایی که مطابق آمارهای رسمی جرم و ناامنی در آن‌ها زیاد است و به اسم محله‌های مسئله‌دار شناخته می‌شود در هراسند و نسبت به آنها احساس ناامنی دارند. بررسی‌های ویور^۷ (۲۰۱۰) در ایالات متحده نشان می‌دهد که حمایت اجتماعی با احساس امنیت زنان در رابطه است و زنانی که در خانواده خود مورد توجه همسر و حتی فرزندان خود هستند، احساس آرامش و امنیت بیشتری دارند و با شادی و نشاط بیشتر کارهای روزمره خود را پیگیری می‌نمایند.

مطالعات متعددی نشان می‌دهند که پایگاه اقتصادی - اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی در رابطه است و هر چه طبقه اقتصادی - اجتماعی بالاتر باشد، احساس امنیت بیشتر است و بالعکس (نبوی و همکاران، ۲۰۰۸؛ کامران و عبادتی، ۲۰۰۹؛ نوروزی و

1. Stanko
5. Bonnete

2. Bell
6. Pascal

3. Jackson
7. Weaver

4. Reno and Lavery

فولادی سپهر، ۲۰۰۹). متغیر حمایت اجتماعی تأثیر مستقیمی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارد و زنانی که مورد حمایت اطرافیان خود هستند، احساس آرامش و امنیت اجتماعی بیشتری دارند (کامران و عبادتی، ۲۰۰۹؛ ساروخانی و نویدنی، ۲۰۰۶؛ امیرکافی، ۲۰۰۷). محل سکونت نیز بر امنیت اجتماعی خانواده مؤثر است (ساروخانی و نویدنی، ۲۰۰۶). همچنین متغیر پایبندی مذهبی تأثیر منفی و معکوسی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارد (نوروزی و فولادی سپهر، ۲۰۰۹). احمدی و اسمعیلی (۲۰۰۸) در پژوهشی در شهر مشهد گزارش می‌کنند که استفاده از وسایل ارتباط فرهنگی و جمعی و نیز نگرش مثبت به حجاب و استفاده از پوشش مناسب در مکان‌های عمومی و جمعی رابطه مثبتی با احساس امنیت زنان دارد اما حمایت اجتماعی، بر خلاف پژوهش‌های محققان دیگر در نقاط مختلف کشور، دارای رابطه معکوسی با احساس امنیت اجتماعی زنان و دختران است.

بوزان^۱ از مکتب کپنهاگ، برای نخستین بار اصطلاح امنیت اجتماعی را به کار برده است (روی^۲، ۱۹۹۶). امنیت اجتماعی به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که براساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند (بوزان و ویور، ۱۹۹۸). بوزان، نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می‌کند. او بیان می‌دارد که مسئله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود، زیرا بازیگران می‌توانند به آن رجوع کنند و برخی پدیده‌ها را به عنوان تهدید ببینند. به این ترتیب، نگاه تاریخی به پدیده‌های اجتماعی و تأکید بر نقش هنجارها، قواعد و فرهنگ نیز در این دیدگاه مطرح می‌شود؛ چرا که آنها معتقدند که امنیت همیشه بر پایه ارجاع عینی نیست و ارتباط انسانی و نقش هنجارها در تأمین امنیت مهم و تأثیرگذار است (براهیمی، ۲۰۰۷). ویور و بوزان بر لزوم مشارکت افراد در تأمین امنیت اجتماعی خود و جامعه صحه می‌گذارند (روی، ۲۰۰۵). رکلس^۳ و همکاران معتقدند که مردم در بخش‌هایی از جامعه منحرف هستند، به این معنی که کنترل خارجی برای مقابله با انگیزه رفتار انحرافی به اندازه کافی نیرومند نیست. همچنین آنها علل زیرساز بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی را احساس امنیت اقلشار جامعه می‌دانند و معتقدند که رفتارهای معطوف به احساس ایمنی بیشتر

1. Buzan

2. Roe

3. Reklis

زاینده امنیت محیط‌های زندگی است (شیرازیان، ۲۰۰۴).

فروید و رایزمن^۱ معتقدند که انسان‌ها دارای سیستم کنترل درونی هستند که ایشان را از کارهای نامشروع باز می‌دارند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، مذهب است. اگر پابندی‌های مذهبی اعضای جامعه قوی باشد، انسان‌ها کمتر به سوی کارهای نامشروع می‌روند و خود را به طور درونی کنترل می‌نمایند (رفیع پور، ۲۰۰۸). استارک و همکاران^۲ معتقدند که دین به عنوان حفاظی در برابر جرم و بزه عمل می‌نماید (محبی، ۲۰۰۱). چلبی (۱۹۹۶) معتقد است که طبق نظریه نظم اجتماعی، در صورتی که به هر دلیل روابط گرم در جامعه به سردی گراید و احساس تعلق افراد به جمع سست شود، به همان نسبت نیز اعتماد اجتماعی و نظم هنجاری و تعهدات جمعی و عمومی تضعیف می‌شوند. ریچوی و جانسون^۳ معتقدند که هر چه پایگاه انسان در یک گروه اجتماعی بالاتر باشد، میزان ابراز احساسات منفی در پی نارضایتی و عدم موافقت با رویدادهای درون گروه کاهش می‌یابد و این احساس نارضایتی را کمتر ابراز می‌نماید (رفیع پور، ۱۹۹۶). به این ترتیب هر چه پایگاه افراد در یک جامعه افزایش یابد، امکان دستیابی آنها به امکانات و خدمات مختلف آموزشی، بهداشتی، رفاهی و غیره نیز افزایش می‌یابد.

با توجه به این‌که زنان نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می‌دهند و ایران هم در حال توسعه و ترقی است، پرداختن به مسایل زنان به عنوان سرمایه‌های اجتماعی و انسانی از ضروری‌ترین نیازهای جامعه امروز است. مشارکت و حضور زنان در بخش‌های مختلف جامعه این ضرورت را بیش از پیش آشکار می‌سازد. از سوی دیگر، اهمیت مسئله امنیت در زندگی اجتماعی انسان‌ها به اندازه‌ای است که در صورت فقدان احساس امنیت، انسان‌ها در روابط اجتماعی خود با دیگران دچار شک و تردید می‌شوند و از برقراری روابط اجتماعی با دیگران پرهیز می‌کنند. بر اثر تداوم چنین شرایطی، سرمایه اجتماعی رو به زوال می‌رود و درازمدت پیامدهای منفی بسیاری بر جامعه انسانی می‌گذارد (احمدی، ۲۰۱۲). از آنجا که

1. Freud and Reisman

2. Stark et al

3. Ridgeway and Johnson

مسئله احساس امنیت اجتماعی در میان زنان شهر سنندج و عوامل مؤثر اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی با رویکردی ترکیبی بررسی نشده است، این مطالعه با هدف بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان و عوامل مؤثر بر آن در شهر سنندج انجام شد.

روش

این مطالعه توصیفی مقطعی به روش پیمایشی در جمعیت ۱۰۲۶۵۳ نفره (براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵) زنان ۱۸ تا ۶۵ سال شهر سنندج انجام شد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۰ نفر محاسبه شد و نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. به این ترتیب که در ابتدا از بین کلیه مناطق شهر سنندج چند منطقه به صورت تصادفی و در هر منطقه بلوکی به طور تصادفی انتخاب شدند. در هر بلوک نیز، کلیه منازل تا تکمیل همه پرسش‌نامه‌ها مورد مراجعه قرار گرفتند. در هر منزل از بین زنان ۱۸-۶۵ سال آن منزل، با روش تصادفی ساده یک نفر انتخاب و با او مصاحبه شد.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته و شامل ۴۴ سؤال که در سه بخش و شامل سؤال‌های باز و کیفی، سؤال‌های بسته و درجه‌بندی شده (شش وجهی) طیف لیکرت، و ویژگی‌های آماری پاسخ‌گویان بود. روایی محتوایی و صوری پرسش‌نامه با نظرات اساتید دانشگاه و برخی کارشناسان تأیید شد. به منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که در جمعیت آزمایشی ۳۰ نفره از زنان شهر سنندج برای همه متغیرها بیش از ۰/۷۰ به دست آمد.

پس از جمع‌آوری داده‌ها، از آزمون‌های همبستگی پیرسون (برای محاسبه همبستگی بین متغیرهای مستقل و احساس امنیت اجتماعی)، تعقیبی توکی (برای مقایسه تفاوت امنیت محله‌های شهر سنندج) و رگرسیون گام به گام (برای بررسی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی بین زنان شهر سنندج) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

بیشترین نمونه‌های مورد مطالعه در محدوده سنی ۱۸-۲۷ سال قرار داشتند، متأهل بودند و تا مقطع متوسطه تحصیل کرده و خانه‌دار بودند (جدول ۱).

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی زنان مورد مطالعه در شهر سنندج

متغیر	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
گروه سنی (سال)		
۱۸-۲۷	۱۱۱	۴۴/۴
۲۸-۳۷	۷۳	۲۹/۲
۳۸-۴۷	۳۲	۱۲/۸
۴۸-۵۷	۲۴	۹/۶
۵۸-۶۵	۱۰	۴
وضعیت تأهل		
مجرد	۹۹	۳۹/۶
متاهل	۱۱۱	۴۴/۴
مطلقه/ بیوه	۴۰	۱۶
وضعیت تحصیلات		
بی‌سواد	۱۴	۵/۶
ابتدایی	۱۸	۷/۲
راهنمایی	۲۵	۱۰
متوسطه	۹۱	۳۶/۴
کارشناسی	۸۳	۳۳/۲
کارشناسی ارشد	۱۵	۶
دکتری	۴	۱/۶
وضعیت اشتغال		
شاغل	۵۷	۲۲/۸
بیکار	۴۷	۱۸/۸
خانه‌دار	۹۴	۳۷/۶
دانشجو	۵۲	۲۰/۸

در این پژوهش، بیشترین پاسخ‌گویان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۷ سال قرار دارند، اغلب پاسخ‌گویان پژوهش متأهل و از لحاظ تحصیلات هم متوسطه و کارشناسی بودند و همچنین، از لحاظ شغلی بیشترین پاسخ‌گویان پژوهش را زنان خانه‌دار تشکیل می‌دهند.

سنجش وضعیت متغیرهای وابسته و مستقل

توزیع میانگین متغیرهای مستقل (پایگاه اقتصادی اجتماعی، حمایت اجتماعی و ...) و نیز متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) در میان زنان ساکن در سندج.

جدول ۲. توزیع میانگین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق.

متغیر	تعداد پاسخ‌گو	میانگین	حداقل	حداکثر	انحراف معیار
احساس امنیت اجتماعی	۲۵۰	۳۱/۶۷	۱۳	۴۹	۷/۲۳۴
پایگاه اقتصادی اجتماعی	۲۵۰	۷/۴۶	۲	۱۴	۲/۸۹۲
حمایت اجتماعی	۲۵۰	۲۷/۷۴	۱۴	۳۰	۴/۲۴۰
امنیت محل سکونت	۲۵۰	۱۶/۲۳	۵	۳۰	۶/۹۴۶
پایبندی مذهبی	۲۵۰	۲۹/۶۰	۱۶	۳۰	۴/۶۰۶
پوشش مناسب	۲۵۰	۱۸/۹۴	۱۱	۲۵	۳/۴۶۴
استفاده از وسایل ارتباط فرهنگی	۲۵۰	۱۷/۳۴	۹	۲۴	۳/۴۴۶

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که زنان و دختران ساکن سندج، احساس امنیت اجتماعی و پایگاه اقتصادی اجتماعی متوسط و حمایت اجتماعی خیلی زیادی دارند. میزان استفاده پاسخ‌گویان از وسایل ارتباط فرهنگی شامل، تلفن، تلویزیون، روزنامه و مجله زیاد بوده است. همچنین، در محل مسکونی خود به میزان متوسطی احساس امنیت می‌کنند. میزان پایبندی مذهبی پاسخ‌گویان این تحقیق، خیلی زیادی بوده است و نیز پوشش مناسب نسبتاً زیادی دارند (جدول ۲).

یافته‌های تحلیلی

آزمون هم‌بستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته در پژوهش میان زنان در سندج.

جدول ۳. نتایج آزمون هم‌بستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و وابسته.

احساس امنیت اجتماعی			متغیر وابسته متغیرهای مستقل
تعداد (n)	مقدار احتمال (P)	ضریب هم‌بستگی (r)	
۲۵۰	۰/۰۹۵	۰/۱۰۶	پایگاه اقتصادی اجتماعی
۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۳۹۹	حمایت اجتماعی
۲۵۰	۰/۰۰۰	۰/۵۰۲	امنیت محل سکونت
۲۵۰	۰/۳۴۲	۰/۰۶۰	پوشش مناسب
۲۵۰	۰/۰۸۶	۰/۱۰۹	پایبندی مذهبی
۲۵۰	۰/۱۳۱	۰/۹۶۰	رسانه‌های فرهنگی

نتایج آزمون هم‌بستگی (جدول ۳) بین متغیرهای مستقل و احساس امنیت اجتماعی بین زنان سندج، حاکی از نتایج زیر بود:

- هیچ‌گونه رابطه‌ای بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج به دست نیامد و در اینجا، فرضیه رد می‌شود ($r = ۰/۱۰۶$ ، $P = ۰/۰۹۵$).
- رابطه معنی‌دار و مثبتی بین حمایت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج وجود دارد و هر چه میزان حمایت اجتماعی بالاتر باشد، زنان احساس امنیت بیشتری می‌کنند و فرضیه تأیید می‌شود ($r = ۰/۳۳۹$ ، $P = ۰/۰۰۰$).
- بین امنیت محل سکونت و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج رابطه معنی‌دار و مثبتی به دست آمد و هر چه امنیت محله مسکونی بیشتر باشد، زنان احساس امنیت بیشتری می‌کنند و فرضیه تأیید می‌شود ($r = ۰/۵۰۲$ ، $P = ۰/۰۰۰$).
- رابطه معنی‌داری بین پوشش مناسب و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج وجود ندارد و فرضیه در اینجا رد می‌شود ($r = ۰/۰۶۰$ ، $P = ۰/۳۴۲$).

۵. بین پابندی مذهبی و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج رابطه معنی داری وجود ندارد و فرضه در اینجا رد می شود ($r = 0/109$ ، $P = 0/086$).

۶. هیچ گونه رابطه ای بین استفاده از رسانه های ارتباط فرهنگی و احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج وجود ندارد و فرضیه در اینجا رد می شود ($r = 0/96$ ، $P = 0/131$).

مقایسه احساس امنیت اجتماعی زنان بین محله های سندج

جدول ۴. تحلیل واریانس احساس امنیت اجتماعی زنان در محله های سندج.

مدل	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	Sig
بین گروهی	۱۳۶۲/۳۳۶	۵	۲۷۲/۴۶۷	۵/۶۹۸	۰/۰۰۰
داخل گروهی	۱۱۶۶۶/۷۶۸	۲۴۴	۴۷/۸۱۵	—	—
جمع	۱۳۰۲۹/۱۰۴	۲۴۹	—	—	—

جدول ۵. توزیع میانگین احساس امنیت اجتماعی زنان در محله های شهر سندج.

محله	تعداد	میانگین	خطای انحراف	حداقل	حداکثر
شالمان	۴۲	۳۵/۹۵	۰/۸۳۴	۲۵	۴۶
بهاران	۴۲	۳۳/۲۶	۱/۱۵۱	۱۸	۴۵
مبارک آباد	۴۱	۳۱/۳۷	۱/۲۵۲	۱۶	۴۹
نای سر	۴۱	۳۰/۶۱	۰/۸۰۷	۱۶	۴۴
توتقان	۴۲	۲۹/۶۴	۰/۹۹۶	۱۳	۴۳
عباس آباد	۴۲	۲۹/۱۷	۱/۲۸۴	۱۳	۴۶
مجموع	۲۵۰	۳۱/۶۷	۰/۴۵۷	۱۳	۴۹

در رابطه با احساس امنیت اجتماعی زنان در محله های مسکونی، داده های حاصل از آزمون تحلیل واریانس (جدول ۴) بیانگر این است که تفاوت میانگین احساس امنیت در محله های سندج معنی دار است. آزمون تعقیبی توکی نشان داد که تفاوت معنی داری بین

احساس امنیت زنان محله شالمان با محله‌های عباس‌آباد، تق‌تقان و نای‌سر وجود دارد. درضمن، مقایسه میانگین‌ها (جدول ۵) نشان می‌دهد که زنان ساکن در محله‌های شالمان و بهاران در سندج، احساس امنیت اجتماعی بیشتری نسبت به محله‌های دیگر دارند و زنان محلات عباس‌آباد، تق‌تقان و نای‌سر احساس امنیت کمتری دارند.

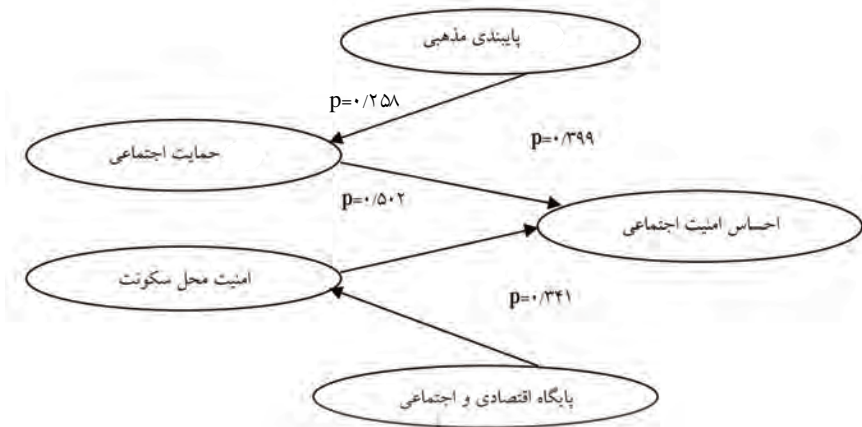
تحلیل رگرسیونی پیش‌بین‌های احساس امنیت اجتماعی بین زنان

جدول ۶. نتایج و ضرایب آزمون تحلیل رگرسیون درباره عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی.

مقدار p	مقدار تی	مقدار S.E	مقدار Beta	مقدار b	متغیرهای مستقل
۰/۰۰۰	۹/۴۹۵	۲/۹۱۶	—	۲۷/۶۸۹	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۴/۵۳۵	۰/۰۹۲	۰/۲۴۵	۰/۴۱۸	حمایت اجتماعی
۰/۰۰۰	۸/۳۴۴	۰/۰۵۶	۰/۴۵۱	۰/۴۷۰	امنیت محل سکونت
$R = ۰/۵۵۷$ $R^2 = ۰/۳۱۰$ $R^2 \text{ Adjusted} = ۰/۳۰۴$ $F = ۵۵/۴۰۹$ $p < ۰/۰۱$					

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون در خصوص عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی بین زنان سندج، بیانگر این است که از بین شش متغیر پیش‌بین تحت بررسی، تنها دو متغیر امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی اثر معنی‌داری بر احساس امنیت زنان در سندج داشته است. دیگر متغیرها، یعنی پایگاه اقتصادی و اجتماعی، پایبندی مذهبی، پوشش و حجاب مناسب و رسانه‌های ارتباط فرهنگی، فاقد تأثیر معنی‌داری بر احساس امنیت اجتماعی زنان بودند. از طرفی، دو متغیر امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی حدود سی درصد از واریانس متغیر وابسته احساس امنیت اجتماعی زنان در سندج را تبیین کرده‌اند (جدول ۶).

مدل تحلیل مسیر عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی بین زنان

شکل ۱. مدل تحلیلی مسیر عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج.

در این پژوهش، نتایج تحلیلی مسیر عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی بین زنان سنندج نشان می‌دهد که متغیرهای امنیت محل سکونت، حمایت اقتصادی - اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی و پایبندی مذهبی به ترتیب بیشترین تأثیر را روی احساس امنیت اجتماعی بین زنان شهر سنندج دارند. از طرفی، برخی از این متغیرها به صورت مستقیم و برخی به صورت غیرمستقیم و برخی هم به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر احساس امنیت زنان تأثیر می‌نهند. دو متغیر محل سکونت ($\beta=0/502$; $p<0/01$) و حمایت اجتماعی ($\beta=0/399$; $p<0/01$) تأثیر مستقیمی بر احساس امنیت اجتماعی زنان دارند؛ اما دو متغیر پایبندی مذهبی با تأثیر روی متغیر حمایت اجتماعی ($\beta=0/258$; $p<0/01$) و همچنین پایگاه اقتصادی - اجتماعی با تأثیر بر امنیت محل سکونت ($\beta=0/341$; $p<0/01$) به صورت غیرمستقیم بر احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنندج تأثیر می‌گذارند (شکل ۱).

بحث

این پژوهش با هدف بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان و عوامل مؤثر بر آن در شهر سنندج انجام شد و براساس نتایج، زنان و دخترانی که از کمک‌های مادی و عاطفی خانواده در مواقع ضروری در زندگی بهره‌مند بودند، احساس امنیت بالاتری داشتند. در سطح فراتر از خانواده هم پاسخ‌گویانی که معتقد بودند کمک و یاری آشنایان، همسایه‌ها و حتی سایر مردم را در زمانی که مشکلی برایشان پیش بیاید (مثلاً اگر درخیابان مورد مزاحمت افراد ولگرد قرار بگیرند) را دریافت می‌کنند، دارای احساس امنیت بالایی بودند. این نتایج همسو با مطالعات ویور (۲۰۱۰) در ایالات متحده، کامران و عبادتی (۲۰۰۹) در تهران، امیرکافی (۲۰۰۷) در تهران است، اما در پژوهش احمدی و اسمعیلی (۲۰۰۸) در مشهد رابطه منفی و معکوس گزارش شده است.

والتررکلس (۱۹۷۳) از مکتب کنترل اجتماعی معتقد که رفتارهای معطوف به احساس ایمنی بیشتر زاینده امنیت محیط‌های زندگی است. در پژوهش حاضر، زنان محله‌های شالمان و بهاران احساس امنیت اجتماعی بیشتری نسبت به زنان سایر محله‌ها داشتند، اما زنان در محله‌های عباس‌آباد، تق‌تقان و نای‌سر، احساس امنیت کمتری می‌کردند و در مصاحبه‌های کیفی هم عنوان می‌کردند که محله‌های ما تبدیل به مرکزی برای خرید و فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی شده و متأسفانه خیلی از زنان و دختران جوان این خانواده‌ها به فساد کشیده می‌شوند و خانه‌های آنها تبدیل به مکانی برای خودفروشی زنان و خانه‌های تیمی می‌شود. اما نکته مهم اینجاست که در این محله‌ها خانواده‌های محترمی هم وجود دارند که توان اقتصادی بالایی ندارند و نمی‌توانند در مناطق دیگر شهر سنندج سکنی گزینند و مجبورند در این محله‌ها زندگی کنند و زنان این قبیل خانواده‌ها عاجزانه اظهار می‌کردند که متأسفانه هنگام تردد در کوچه و محله، خیلی اوقات دختران جوان مورد آزار کلامی و بدنی افراد بزهکار قرار می‌گیرند و این افراد باعث شده‌اند که میان مردم شهر از محله‌های ما با اسم و رسم مناسبی یاد نشود و در برخوردهای اجتماعی باید مدام با

خجالت و استرس و نگرانی از محله‌های خود نام ببریم و نگران این باشیم که در اجتماع به ما، با دید منفی نگاه نکنند. بنابراین هر چه امنیت محل مسکونی بیشتر باشد، زنان احساس امنیت اجتماعی بیشتری می‌کنند و برعکس که با نتایج پژوهش بونتی و همکاران (۲۰۰۷) در فرانسه، ساروخانی و نویلنیا (۲۰۰۶) در تهران و نوروزی و فولادی‌سپهر (۲۰۰۹) در تهران همسو است.

در پژوهش حاضر رابطه‌ای بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی، پایبندی مذهبی، پوشش مناسب و رسانه‌های ارتباط فرهنگی با احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر سنج مشاهده نشد که مغایر نتایج مطالعات در سایر نقاط ایران است (نوروزی و فولادی‌سپهر، ۲۰۰۹؛ نبوی و همکاران، ۲۰۰۸؛ کامران و عبادتی، ۲۰۰۹؛ احمدی و اسمعیلی، ۲۰۰۸).

نتایج مصاحبه‌های کیفی نشان می‌دهد که مزاحمت‌های خیابانی در رأس هرم مسایلی بود که احساس امنیت اجتماعی دختران و زنان جوان را سلب می‌کرد. اغلب آنها عنوان می‌کردند که متأسفانه هنگام تردد در خیابان و بازار (مخصوصاً خیابان‌های منتهی به میدان اقبال - سیروس، فردوسی، شاهپور و نیز بازار سرپوشیده و سنتی داخل گذر) و حتی کوچه و محله هستند، پسران و مردان جوانی که با نگاه‌های معنی‌دار و شهوت‌آمیز احساس امنیت را از وجود آدم می‌گیرند، و بدتر از این خیلی از آنها به تربیت و اخلاق اجتماعی پایبند نیستند و به خود اجازه می‌دهند به حریم شخصی دیگران تجاوز کنند و با متلک‌های رکیک و زننده و لمس اعضای بدن زنان و دختران آرامش روانی آنها را به هم بزنند. بسیاری از زنان و دختران اظهار می‌کردند که متأسفانه دیدگاه لذت‌گرا بر جامعه حاکم شده که اغلب به جنس زن به عنوان وسیله کام‌جویی نگاه می‌شود و همه به دنبال فرصتی هستند که رابطه برقرار کنند؛ حتی متأسفانه این مسایل به خیلی از مکان‌های رسمی و اداری هم کشیده شده است. همسرآزاری هم یکی از معضلاتی بود که بسیاری از پاسخ‌گویان این پژوهش به آن اشاره نمودند. یکی از نگرانی‌های زنان بالای ۵۵ سال در این پژوهش، استرس و ترس ناشی از تنهایی در سال‌های پایانی زندگی بود.

بسیاری از پاسخ‌گویان معتقد بودند که امنیت زنان به دلیل افزایش فرصت‌های تحصیلی و شغلی و مستقل شدن از لحاظ اقتصادی، افزایش امکانات بهداشتی و رفاهی مخصوص زنان، افزایش آگاهی در جامعه مخصوصاً میان قشر تحصیل‌کرده به تساوی حقوق زن و مرد و نیز برخورد مناسب نیروی انتظامی با عاملان ناآرامی در جامعه افزایش پیدا کرده است.

نتیجه‌گیری

مولفه‌های امنیت محل سکونت و حمایت اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر سنندج مؤثر هستند و وضعیت نامناسب اقتصادی، مزاحمت‌های خیابانی و همسرآزاری از مهم‌ترین دغدغه‌های بسیاری از زنان این شهر هستند.

- Ahmadi, M. (2012) "Study of the feeling of social security of women in Sanandaj city and social factors affecting on it", Thesis of MA in Social Welfare. Tehran Social Welfare and rehabilitation university. [Persian]
- Ahmadi, Y., and Esmaeeli, A. (1998) "The study of the safty feeling based on multimensional factors in women Mashhad", *Practical Sociology*, (38):169-190. [Persian]
- Amir Kafi, M. (2009) "The study of safety feeling its effecting role (case study: the city of Tehran)", *Sociology Research Periodical*, (1):1-26. [Persian]
- Bell, W. (1998) "Women and community safety", Bell Planning Associates South Australia, (32):1-26.
- Bonnete, C., Buffeteau, S., Godefroy, P. (2007) "Effects of Security Location on Socital Security in France", *Population*, 61(1):41-70.
- Bumman, S. (2005) "Buoyant love: on the impermanence of human relations", Sabeti, E. Tehran: Goghnoos. [Persian]
- Buzan, B., and Weaver, O. (1998) "Libralism and security: the contradictions of the liberal leviathan". *Dinamarca: Copenhagen Peace Research Institute (COPRI) Working papers*.
- Chalabi, M. (2006) "Towards the general viws of social abnormality". Tehran: Nashre Nai. [Persian]
- Chalabi, M. (1996) "Sociology of order: the explanation and interpretation of social order", Tehran: Nashre Nai. [Persian]
- Ebrahimi, N. (2007) "Thinking on the base and culture of Copenhagen school", *Foreign Political Periodical*, (2): 446. [Persian]
- Giddens, A. (2002) "Sociology", Sabouri, M. (translator). Volume 7. Tehran: Nashr Nai. [Persian]
- Jackson, J. (2004) "Experience and expression; Social and cultural significance in the fear of crime", *British Journal of Criminology*, 44:946-966.
- Kahe, A. (2005) "The Article Series of Social Safety Festival". Volume 1. Tehran: Gole Poneh Press. [Persian]
- Kamran, F., and Ebatati Nazarlo, S. (2009) "The survey of economical-social factors on peace feeling and social safety of woman", *Social Reseaech*, 3;(6):43-56. [Persian]
- Mohebbi, S.F. (2001) "The pathology of the woman in society", *Ketab Zanan*, (14):6-19. [Persian]
- Moller, B. (2000) "National, Societal and Human Security Discussion; Case study of the Israel – Palstine conflict, *Centre for European Policy Studies*, Brussels, 277-288".
- Nabavi, S.A, Hosain zadeh, A.H, and Hosaini, S.H. (2008) "The survey of economical and social factors on social safety feeling of Ahvaz residents", *Practical Sociology*, (4): 73-96. [Persian]

- Noruzi, F., and Folladi Sepehr, S. (2009) "The study of social safety feeling of woman and effective Vsocial rol in it", *Rahbord*, 18;(53):129-159. [Persian]
- Rafiepoor, F. (2008), "Anomie or social disorder; the study on potential prepration of anomie in the city of Tehran", Tehran: Soroush. [Persian]
- Rafiepoor, F. (1996), "Society, sense and music", Tehran: Sahami Entesher. [Persian]
- Reckless, W. (1973), *The Crime Problem*, 4th ed, New York: Appleton.
- Reno, V.P. and Lavery, J. (2009) "Economic Crisis Fuels Support for Social Security: Americans' Views on Social Security. Washington, DC: National Academy of Social Insurance.
- Roe, P. (1996) "The Societal Security Dilemma". *Copenhagen Peace Research Institute Working Papers*. National Academy of Social Insurance.
- Roe, P. (2005) "Securitizations & minority rights: conditions of desecuritization" *Security Dialogue*, 35(3):279-294.
- Sarukhani, B., and Navidnia, M. (2006) "The social safety of family and residential place". *Refah*, 6;(22):87-106.[Persian]
- Stanko, E. (1992) "The Case of Fearful Women: Gender, Personal Safety and Fear of Crime", *Women Criminal Justice*, 4:35-117.
- Shirazian, F. (2004) "The sociological survey of the effects of police on the rate of safety feeling on residents of the area NO. 3 of Tehran" [Thesis], Islamic Azad University, North Tehran Branch. [Persian]
- Weaver, D. (2010) "Socital Security and Social Suport", *Journals of Gerontology*, 61(1):S24-S34.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی